

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

УДК 378.147:373.3.011.3-051

НАУКОВО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Людмила Гаврілова
доктор педагогічних наук, професор
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
м. Слов'янськ Донецької області, Україна
lusjamuz@mail.ru

Анотація. У статті проаналізовані сучасні науково-методологічні підходи до вивчення й аналізу професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів, що відповідає державним вимогам реформування освіти й тенденціям впровадження компетентнісного підходу як одного із ключових у професійній освіті сьогодення. Спираючись на матеріали державних стандартів та Закону України про вищу освіту, автор надає визначення поняття «компетентності», формулює сучасне розуміння «професійної компетентності». Також у статті виокремлено низку методологічних підходів, як-от: системний, особистісний, діяльнісний, синергетичний, аксіологічний, акмеологічний, культурологічний, на які доцільно спиратися в процесі науково-теоретичного аналізу професійної компетентності майбутніх учителів, зокрема педагогів початкової школи. Ці підходи виступають у якості загальнофілософських і загальнонаукових методологічних орієнтирів дослідження професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів.

Ключові слова: професійна компетентність, майбутні вчителі початкової школи, методологічний підхід.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Упровадження інноваційних технологій у теорію й практику вищої педагогічної освіти в останні десятиліття почасту здійснюється на основі компетентнісного підходу як одного зі стратегічних напрямів державної політики в освітній сфері, що передусім орієнтує на досягнення певного освітнього результату. Компетентнісний підхід наразі став одним із провідних у сучасній педагогіці професійної освіти, зокрема в професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів. Саме він є відповіддю освіти на пришвидшення

інтеграційних процесів у економічній, політичній і соціальній сферах, на зміни, що відбулися в світі дитинства у порівнянні з попередніми поколіннями, коли до школи приходять діти, добре обізнані з комп'ютерною технікою, розкуті, але почасти неготові до навчання й спілкування з однолітками. Тож початкова ланка освіти стає важливим періодом формування ключових компетентностей школярів, а також широкого кола загальнонавчальних і загальнокультурних умінь.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. У дослідженнях Н. Бібік, Т. Байбари, М. Головань, І. Зимньої, Л. Карпової, В. Краєвського, О. Локшиної, В. Лозової, А. Маркової, О. Овчарук, О. Онопрієнко, О. Пометун, О. Савченко, А. Хуторського та багатьох інших науковців сформульовано фундаментальні категорії компетентнісного підходу, диференційовано поняття «компетентність» та «компетенція», визначено базові й ключові компетентності, що вповні відображають різноманітні сфери буття людини, сприяють досягненню успіхів у житті, професійному становленню, підвищують ефективність функціонування суспільних інститутів тощо.

Як зазначається у Законі України «Про вищу освіту», компетентність – це «динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти» [5]. На нашу думку, це визначення підсумовує багаторічні наукові пошуки у галузі теоретичного осмислення поняття “компетентність” і підкреслює багато принципових моментів: вихід поняття компетентності за межі набуття знань, умінь і навичок; включення у нього особистісних якостей та ціннісного компоненту; тлумачення цього поняття як результату навчання, що створює умови для подальшого здійснення професійної діяльності чи продовження навчання.

Професійна компетентність, на думку О. Савченко, означає підтверджену здатність використовувати знання, вміння та особистісні, соціальні та/або методологічні здатності у роботі, навчанні для професійного і особистісного розвитку [10, с. 19]. Усвідомлення поняття

професійної компетентності по відношенню до будь-якої спеціальності допомагає зрозуміти її специфіку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Спробуємо в межах статті визначити основні науково-методологічні підходи до усвідомлення й аналізу професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. Вважаємо, що вивчення професійної компетентності майбутніх учителів, зокрема педагогів початкової школи має урахувати такі підходи, як-от: системний, особистісний, діяльнісний, синергетичний, аксіологічний, акмеологічний, культурологічний. Розглянемо їх докладніше.

Системний підхід як спосіб наукового пізнання та осмислення філософських категорій «системи», «елементу», «структури», «частки», «цілого» та ін. в педагогічному рiччi, лежить в основi всiх системних педагогічних досліджень і дозволяє скласти цілісне, інтегроване уявлення про досліджуваній об'єкт – матеріальний або ідеальний, на що вказує О. Іонова [9]. До системних методів і процедур зазвичай відносять абстрагування й конкретизацію, аналіз і синтез, індукцію та дедукцію, формалізацію й конкретизацію, структурування та реструктурування, алгоритмізацію, моделювання й експеримент, експертні оцінювання й тестування тощо.

Базовою категорією системного підходу є поняття «системи», яке визначають як певну множину взаємопов'язаних елементів, що утворюють стійку єдність і цілісність, яка має певні інтеграційні властивості й закономірності (В. Кузьмін [7]); як сукупність об'єктів, взаємодія яких зумовлює наявність нових інтеграційних якостей, що не властиві частинам (компонентам), які її утворюють (В. Афанасьєв [2]).

У наукових розвідках (Т. Ільїної, О. Іонової, М. Кагана, Н. Кузьміної та ін.) описані основні системні принципи, визначення яких конкретизує поняття системи: цілісність (залежність кожного елементу системи від його місця й функції у системній цілісності); наявність нових інтегративних якостей, що виникають через взаємодію системних елементів, які не притаманні окремо взятим елементам; структурованість та ієрархічність системи; взаємозалежність системи й середовища, які проявляють свої

властивості у процесі взаємодії; множинність опису системи задля її адекватного пізнання.

До структури системи зазвичай включаються: мета, функції, об'єкти системи; елементи (частини, компоненти), з яких складається об'єкт; властивості об'єктів; відношення або взаємодія елементів; наявність рівнів у системі та їх ієрархія; зовнішні умови.

Педагогічна система в сучасній науці розглядається як «множина взаємопов'язаних структурних і функціональних компонентів, які підпорядковані цілям виховання, освіти й навчання молодого покоління і дорослих людей» (Н. Кузьміна [8, с. 92 – 93]), як модель педагогічного процесу, основою якої є сукупність взаємодіючих педагогічних об'єктів (учні, педагоги, інформація) (Г. Серіков [11, с. 52]). В енциклопедії освіти зазначається, що педагогічна система належить до так званих нелінійних систем, тож дослідження її структури не може бути вивченням окремих елементів (підсистем): у вивченні певного аспекту, елемента педагогічної системи слід завжди враховувати загальні закономірності й найважливіші взаємодії всієї системи в цілому [4, с. 499 – 500].

Використання системного підходу у вивченні різних аспектів формування професійної компетентності майбутніх вчителів забезпечує його дослідження як багатокomпонентного поняття взаємопов'язаних елементів. Системний підхід є основоположним методологічним орієнтиром у пошуку шляхів формування професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів, її структуруванні та аналізі функціональних компонентів.

Використання *особистісного підходу* дозволяє врахувати суб'єктивно-типологічні особливості майбутніх учителів початкових класів, що набуває особливої актуальності в підготовці фахівців, які мають володіти низкою сформованих ключових і предметних компетенцій.

Особистісний підхід розглядається в сучасній педагогіці як ключовий методологічний принцип вивчення, дослідження, організації педагогічного процесу (зі специфічними цілями, змістом, технологіями), орієнтованого на розвиток і саморозвиток власне особистісних властивостей індивіда.

Основною дефініцією цього підходу є поняття «особистості», яке з позиції філософії виступає одним з аспектів внутрішнього світу людини, що характеризується унікальністю й відкритістю, реалізується в самопізнанні та самотворенні людини й об'єктивується в артефактах культури [13, с. 457].

У психолого-педагогічній науці особистість розглядається як певне поєднання психічних властивостей, рис темпераменту й характеру, здібностей, особливостей психічних процесів (відчуття, сприймання, пам'ять, мислення, уява, увага, емоційно-вольова сфера). Домінує в структурі особистості її соціальний бік, до якого належать світогляд, потреби, інтереси, ідеали, етичні якості тощо, тому основною метою виховання й навчання, згідно з особистісним підходом, виступає не сукупність знань, умінь і навичок, а вільний розвиток особистості.

Отже, особистісний підхід характеризує особистість як унікальне явище, що передбачає створення відповідних умов для природного процесу її саморозвитку та самореалізації. Цей підхід має принципове значення в професійному розвитку вчителя, оскільки він спрямований на формування професійно важливих якостей та практичних навичок, які сприяють становленню особистості вчителя-професіонала.

У більшості психолого-педагогічних досліджень особистісний підхід поєднується з *діяльнісним (діяльнісно-творчим)*, бо саме діяльність є основою, засобом і вирішальною умовою розвитку особистості й саме в такий спосіб досягається необхідна цілісність у формуванні будь-якої якості особистості, у виборі та запровадженні технологій, форм, методів і засобів експериментальної роботи. Це положення доводить методологічну значущість особистісного й діяльнісного підходів для вивчення професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів. Обидва підходи мають методичну спрямованість на продуктивну практичну діяльність, що забезпечує становлення системи професійних знань, умінь і навичок, а також особистісних якостей, які характеризують професійно компетентного вчителя початкової ланки освіти.

Близькими до наукового пошуку шляхів формування професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів виявляються й деякі положення *синергетичного підходу*. Ключовим у названому підході є поняття «синергетики» як науки про взаємодію в системах різної природи, що охоплює теорію самоорганізації складних систем і міждисциплінарний підхід на основі співробітництва спеціалістів різних галузей [4, с. 499]. Синергетичний підхід у педагогіці побудований на розумінні того, що процес розвитку визначеної системи не може бути нав'язаним та одновекторним, треба знати, як сприяти розкриттю тенденцій саморозвитку системи, а також урахувати, що процеси самоорганізації відбуваються

шляхом перебудови існуючих та утворення нових зв'язків між елементами системи, а будь-яка складноорганізована система має зазвичай не одиничний (окремий), а безліч власних, відповідних її природі шляхів розвитку.

Педагогічна синергетика, за В. Андрєєвим, це галузь педагогічного знання, що базується на законах і закономірностях синергетики, тобто законах і закономірностях самоорганізації й саморозвитку педагогічних (освітньо-виховних) систем. Саме педагогічна синергетика, на думку науковця, надає можливість по-новому підійти до розроблення проблем розвитку педагогічних систем, розглядаючи їх насамперед із позиції «відкритості», співтворчості й орієнтації на саморозвиток [1].

О. Іонова вважає, що наразі сформувалася низка базових наукових положень щодо застосування синергетичного підходу в педагогічній теорії та практиці, серед яких найважливіші такі: складні педагогічні системи й особистість як основну ланку цих систем можна вважати синергетичними системами, тобто відкритими, нелінійними, нерівноважними; функціонування й розвиток педагогічних систем мають будуватись на основі механізмів і процесів самоорганізації й саморозвитку; для педагогічних систем зазвичай існує декілька альтернативних шляхів розвитку, при цьому потрібно виявляти й обирати оптимальний шлях розвитку педагогічної системи, визначати потенційні можливі шляхи її еволюції, ініціювати можливі шляхи її саморозвитку [9].

Отже, синергетичний підхід надає можливості для опису багатьох педагогічних явищ, зокрема міждисциплінарних та інтегрованих систем; для переосмислення подальшого розвитку педагогічної науки, в якій компетентнісний підхід є невід'ємним складником загальної цілісності; для проектування змісту освіти, спрямованого на саморозвиток і самоорганізацію особистості, що актуально у дослідженні шляхів формування професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів.

Аксіологічний підхід дозволяє спрямувати зміст, форми й методи формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи в площину ціннісних орієнтацій особистості. Ключовим у цьому підході є поняття «цінності», яка, за В. Тугаріновим, «є суттю тих явищ природи і суспільства, що виступають благом життя і культури людей певного суспільства або класу як дійсність або ідеал» [12, с. 3]. Науковці

визначили цілу низку фундаментальних цінностей (людина, добро, життя, здоров'я, краса, культура та ін.), проте аксіологічними підвалинами педагогічного процесу мають стати такі: фундаментальні, базові, загальнолюдські цінності (життя, людина, добро, природа тощо); національні цінності (національна ідея, рідна мова, народні свята, традиції й звичаї, фольклор, національні символи тощо); громадянські цінності (демократичні права й обов'язки, повага до культурних і національних традицій інших народів тощо); сімейні та особистісні цінності.

Із позицій аксіологічного підходу важливо усвідомити й сутність поняття «ціннісні орієнтації» – це система цінностей, що виражається в здатності суб'єкта до цілісного переживання, усвідомлення явища або предмета та здатності до здійснення вибіркової оцінної діяльності, оскільки саме ціннісні орієнтації майбутніх учителів, реалізовані в художньо-творчій, оцінній, пізнавальній, комунікативній діяльності (за М. Каганом [6]), посідають важливе місце в структурі їхньої професійної компетентності.

Дослідження педагогічних процесів у сфері початкової освіти неможливе без залучення ідей *культурологічного підходу*, методологія якого пов'язана з принципом культуровідповідності, тобто тісного зв'язку освіти й культури: педагогіка як частина культури вбачає своє головне завдання в прилученні дитини до культурної спадщини соціуму й у включенні її до культурного середовища, а головна ідея освіти з позицій культууроутворювальної функції полягає у виконанні місії виховання людини культури, а через неї – у збереженні, відродженні й подальшому розвитку самої культури (В. Гриньова [9]). Глибинні зв'язки й залежності, закономірні взаємодії й внутрішня єдність освіти й культури, спрямованість освітньої діяльності на людину як суб'єкт культури, усвідомлення пріоритетності культуротворчих функцій освіти, орієнтація на цілісний розвиток особистісної культури майбутнього вчителя і є втіленням культуурологічного підходу.

Культурологічний підхід у питаннях прилучення особистості до цінностей культури пов'язаний з аксіологічним підходом (культура – це сукупність матеріальних і духовних цінностей), у функціональному (технологічно-діяльнісному) тлумаченні культури як процесу і результату перетворювальної діяльності – з діяльнісним підходом.

Акмеологічний підхід до формування професійної компетентності майбутнього вчителя дозволяє реалізувати ідеї повноцінного розвитку особистості на основі реалізації її задатків та обдарувань, що набувають особливої значущості у галузі початкової освіти. Ключове в акмеології поняття «акме» наразі тлумачиться як «соматичний, фізіологічний, психічний і соціальний стан особистості, що характеризується зрілістю її розвитку, досягненням найвищих показників у її діяльності та творчості» [3, с. 17]. Тож акме є багатомірною характеристикою стану дорослої людини, яка охоплює певний період її прогресивного розвитку й пов'язана з досягненнями найвищих показників у особистісно-соціальному розвитку, професійній діяльності, творчості.

Вивчення професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи вимагає обов'язкового звернення до акмеології, оскільки саме акмеологічний підхід дозволяє визначити провідні орієнтири наукового пошуку, зокрема утвердження ролі й значущості майбутнього педагога в соціальному та професійно-педагогічному середовищі, підвищення престижу професії вчителя початкових класів, вдосконалення змісту, форм і методів початкової освіти.

Завважимо, що питання формування професійної компетентності майбутніх учителів разом із досягненням вершин професійної майстерності у багатьох аспектах вирішуються саме в межах педагогічної акмеології. На цьому наполягають Л. Рибалко та Г. Коваленко, які наразі засвідчують формування акмеологічної позиції майбутнього вчителя, що виявляється в прагненні досягати позитивних самозмін у професійній підготовці, ставленні до дитини як найвищої цінності, успішній реалізації особистісно-професійного потенціалу в різних видах діяльності вищого педагогічного навчального закладу [9].

Висновки. Отже, загальнофілософські й загальнонаукові методологічні орієнтири дослідження професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів вбачаємо в орієнтації на такі наукові підходи: *системний* підхід, що забезпечує дослідження професійної компетентності майбутнього вчителя як багатоаспектного поняття взаємозалежних і взаємопов'язаних елементів; *особистісний* підхід, згідно з яким формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи орієнтується передусім на його особистість; *діяльнісний* підхід, оскільки саме діяльність виступає вирішальним чинником розвитку

й професійної реалізації майбутнього вчителя; *синергетичний* підхід, який виступає підставою розглядати професійну компетентність майбутніх учителів початкових класів в її постійному розвитку й саморозвитку відповідно до універсальних закономірностей еволюції природи, суспільства й людини; *аксіологічний* підхід, який дозволяє розглядати розуміння цінностей культури й мистецтва як важливу стратегію професійного розвитку майбутніх педагогів; *культурологічний* підхід, що дозволяє розглядати педагогічний феномен професійної компетентності майбутніх учителів як певну сукупність культурних компонентів (педагогічної, комунікативної, інформаційно-комунікаційної культури); *акмеологічний* підхід, з позицій якого високо професійне здійснення педагогічної діяльності залежить від націленості особистості на вибір оптимального способу самореалізації в житті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреев В. И. Педагогика творческого саморазвития / В. И. Андреев. – Казань : Издан Казанского ун-та, 1996. – 568 с.
2. Афанасьев В. Г. Общество: системность, познание и управление / В.Г. Афанасьев. – М. : Политиздат, 1981. – 432 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. В. Т. Бусел]. – К., Ірпінь:ВТФ “Перун”, 2004. – 1440 с.
4. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України [гол. ред. В. Г. Кремень]. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
5. Закон України “Про вищу освіту” № 1556-VII від 01. 07. 2014 [Електронний ресурс] // Вища освіта : інформаційно-аналітичний портал про вищу освіту в Україні та за кордоном [сайт]. – Режим доступу : <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>. – Назва з екрану.
6. Каган М. С. Философская теория ценности / М. С. Каган. – СПб. : Петрополис, 1997. – 205 с.
7. Кузьмин В. П. Исторические предпосылки и гносеологические основания системного подхода / В.П. Кузьмин // Психологический журнал. – 1982. – Т.3. – № 4. – С. 41 – 51.
8. Кузьмина Н. В. Системный подход в педагогических исследованиях / Н. В. Кузьмина // Методология педагогических исследований / ред. А. И. Пискунов, Г. В. Воробьев. — М. : НИИ ОП АПН СССР, 1980. – С. 82 – 117.
9. Наукові підходи до педагогічних досліджень : колективна монографія / [за заг. ред. д. пед. наук, проф., чл.-кор. НАПН України В. І. Лозової]. – Харків : Вид-во Віровець А. П. “Апостроф”, 2012. – 348 с
10. Савченко О. Я. Компетентнісний підхід як чинник якості професійної підготовки майбутнього вчителя / О. Я. Савченко // Формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у навчальному процесі: теоретичні аспекти : дайджест 1 / Укл. О. В. Онопрієнко. – Донецьк : Каштан, 2011. – С. 15 – 22.
11. Сериков Г. Н. Педагогические системы обучения / Г. Н. Сериков. – Челябинск, 1980. – 126 с.

12. Тугаринов В. П. О ценностях жизни и культуры / В. П. Тугаринов. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1980. – 180 с.
13. Філософський енциклопедичний словник : довідкове видання. – К. : Абрис, 2002. – С. 457.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Andreev V. I. Pedagogy of creative self-development / V.I. Andreev. – Kazan' : Izdanie Kazanskogo un-ta, 1996. – 568 p. (in Russian).
2. Afanas'ev V. G. Society: systemic nature, cognition and management / V.G. Afanas'ev – M. : Politizdat, 1981. – 432 p. (in Russian).
3. Great Dictionary of Modern Ukrainian / [Editor V.T. Busel]. – Kyev, Irpinj:VTF "Perun", 2004. – 1440 p. (in Ukrainian).
4. Encyclopedia of Education / Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine [Ed. V.G. Kremen]. – Kyev, Jurinkom Inter, 2008. – 1040 p. (in Ukrainian).
5. The Law of Ukraine "On Higher Education" № 1556-VII of 01. 07. 2014 [online]. – Available at: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>. (in Ukrainian).
6. Kagan M. S. Philosophical theory of value / M. S. Kagan. – SPb. : Petropolis, 1997. – 205 p. (in Russian).
7. Kuz'min V. P. Historical background and epistemological foundation of the system approach / V.P. Kuz'min // Psihologicheskij zhurnal. – 1982. – Vol. 3. – № 4 – Pp. 41 – 51. (in Russian).
8. Kuz'mina N. V. System approach in educational research / N.V. Kuz'mina // Methodology of pedagogical research. – Moscow : NII OP APN SSSR, 1980. – Pp. 82 – 117. (in Russian).
9. Scientific approaches to educational research: collective monograph / [Edited V. I. Lozova]. – Kharkiv : Vyd-vo Virovecj A. P. "Apostrof", 2012. – 348 p. (in Ukrainian).
10. Savchenko O. Ja. Competence approach as a factor in the quality of training future teachers / O. Ja. Savchenko // Formation of key competencies and subject of junior pupils in the learning process: theoretical aspects: a digest. – Donecjk : Kashtan, 2011. – Pp. 15 – 22. (in Ukrainian).
11. Serikov G. N. Pedagogical training system / G. N. Serikov. – Cheljabinsk, 1980. – 126 p. (in Russian).
12. Tugarinov V. P. The value of life and culture / V. P. Tugarinov. – L. : Izd-vo LGU, 1980. – 180 p. (in Russian).
13. Encyclopedic Dictionary of Philosophy: reference book. – Kyev : Abrys, 2002. – P. 457. (in Ukrainian).

НАУЧНО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К АНАЛИЗУ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

Людмила Гаврилова

доктор педагогических наук, профессор

ГВУЗ «Донбасский государственный педагогический университет»

г. Славянск Донецкой области, Украина

lusjamuz@mail.ru

Аннотация. В статье проанализированы современные научно-методологические подходы к изучению и анализу профессиональной компетентности будущих учителей начальных классов, что соответствует государственным требованиям реформирования

образования и тенденциям внедрения компетентного подхода как одного из ключевых в профессиональном образовании. Опираясь на материалы государственных стандартов и Закона Украины о высшем образовании, автор дает определение понятия «компетентности», формулирует современное понимание категории «профессиональной компетентности». Также в статье выделены ряд методологических подходов, как: системный, личностный, деятельностный, синергетический, аксиологический, акмеологический, культурологический, на которые целесообразно опираться в процессе научно-теоретического анализа профессиональной компетентности будущих учителей, в частности педагогов начальной школы. Эти подходы выступают в качестве общепедагогических и общенаучных методологических ориентиров исследования профессиональной компетентности будущих учителей начальных классов.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, будущие учителя начальной школы, методологический подход.

SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL APPROACHES TO ANALYZING THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

Lyudmila Gavrilova

**Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
SHEE “Donbas State Pedagogical University”
Slavyansk Donetsk region, Ukraine
*lusjamuz@mail.ru***

Summary. The article analyzes the modern scientific and methodological approaches to the study and analysis of professional competence of future primary school teachers that corresponds to the requirements of the state education reform and the trends of implementation of competence approach as a key in vocational education.

Based on the materials of the state standards and the Law of Ukraine on higher education, the author gives the definition of “competence”, formulates modern understanding of the category of “professional competence”. Scientists describe the professional competence as an ability to use knowledge, skills and personal abilities (social and / or methodological) in the work and training for professional and personal development. Understanding the concept of professional competence in relation to any specialty helps to understand its specification.

We consider that the study of professional competence of future teachers, especially of primary school teachers, should focus on the following approaches:

- a systematic approach, which provides the research of professional competence of future teachers as a multidimensional notion of interrelated and interconnected elements;
- a personal approach, which focuses primarily on the personality of a future teacher;
- an axiological approach that considers the attraction of the values of culture and arts as an important strategy for the professional development of future teachers;
- a cultural approach that defines the phenomenon of professional pedagogical competence of future teachers as a set of cultural components (educational culture, the culture of communication, information culture, etc.).

In addition, the categories of competence approach are important; they have become now the leading criteria of the quality of primary school teachers training to become professionals.

Keywords: professional competence, future primary school teachers, the methodological approach.